



VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Hallituksen esitys avoimen datan direktiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Antti Helin, erityisasiantuntija

28.10.2020

Suullista esitystä tukeva materiaali

Avoimen datan direktiivi ja hallituksen esityksen valmistelu

Mistä avoimen datan direktiivissä on kyse?

- Sovelletaan asiakirjoihin, joiden antaminen on julkisen sektorin elimen tehtävä.
- Sovelletaan eräiden julkisten yritysten asiakirjoihin, joiden uudelleenkäytön yritys sallii tai on sallittava.
- Sovelletaan julkisin varoin tuotettuihin tutkimusaineistoihin, jotka on julkaistu sähköisessä muodossa.
- Säännellään tiedon uudelleenkäytön ehdoista ja käytännöistä.

PSI-direktiivi

(2003/98/EY, muutettu 2013/37/EU)

Soveltamisalassa ovat viranomaiset ja julkisoikeudelliset laitokset.

Asiakirjan oltava saatavilla olemassa olevissa esitysmuodoissa, ja jos tarkoituksenmukaista, avoimessa koneluettavassa muodossa.

Asiakirjoista voidaan periä korkeintaan saataville asettamisesta aiheutuvat marginaalikustannukset.

Asiakirjojen uudelleenkäyttäjiä on kohdeltava yhdenvertaisesti ja syrjimättömästi. Uudelleenkäytölle saa asettaa ehtoja, mutta käyttöä ei saa rajoittaa tarpeettomasti.

Yksinoikeusjärjestelyt ovat kiellettyjä, elleivät ne ole välttämättömiä jonkin yleishyödyllisen palvelun tarjoamiseksi.

Avoimen datan direktiivi

(2019/1024/EU)

Soveltamisalassa ovat viranomaiset, julkisoikeudelliset laitokset, **eräät julkiset yritykset ja julkisin varoin tuotetut tutkimusaineistot.**

Asiakirjan oltava saatavilla olemassa olevissa esitysmuodoissa, ja jos tarkoituksenmukaista, avoimessa koneluettavassa muodossa.

Asiakirjojen uudelleenkäytön on oltava maksutonta - mutta marginaalikustannusten periminen voidaan sallia. **Julkiset yritykset voivat periä myös kohtuullista tuottoa.**

Asiakirjojen uudelleenkäyttäjiä on kohdeltava yhdenvertaisesti ja syrjimättömästi. Uudelleenkäyttöä ei saa rajoittaa tarpeettomasti.

Uudelleenkäytölle ei saa asettaa ehtoja, elleivät ne ole objektiivisia, oikeasuhtaisia ja yleisen edun nojalla perusteltuja.

Yksinoikeusjärjestelyt ovat kiellettyjä, elleivät ne ole välttämättömiä jonkin yleishyödyllisen palvelun tarjoamiseksi.

Uutta tietoaaineistojen sääntelyä avoimen datan direktiivissä

- Dynaamisen datan on oltava saatavilla heti keräämisen jälkeen ohjelmointirajapintojen kautta ja tarvittaessa useana kerralla ladattavana tiedostona.
- Arvokkaiden tietoaaineistojen on oltava saatavilla maksutta, koneluettavassa muodossa ja ohjelmointirajapintojen kautta.
- Julkisin varoin tuotettujen, julkaistujen tutkimusaineistojen on oltava saatavilla eri esitysmuodoissaan, kielitoisintoina, ja maksutta.



Mihin direktiivi ei vaikuta?

Direktiivi ei vaikuta asiakirjojen julkisuutta tai saatavuutta koskevaan tai henkilötietoja koskevaan sääntelyyn.

Direktiiviä ei sovelleta asiakirjoihin joiden saatavuutta on kansallisen sääntelyn perusteella rajoitettu.

Direktiiviä ei sovelleta muiden kulttuurilaitosten kuin museoiden, arkistojen ja kirjastojen asiakirjoihin.

Direktiiviä ei sovelleta asiakirjoihin, joihin kohdistuu kolmansien osapuolten teollis- tai tekijänoikeuksia.

Täytäntöönpanon vaihtoehdot

- Vaihtoehto 1: sisällytetään direktiivin edellyttämä uusi sääntely nykyisiin yleislakeihin.
- Vaihtoehto 2: sisällytetään direktiivin edellyttämä uusi sääntely viranomaisten osalta nykyisiin yleislakeihin ja muutoin uusiin lakeihin.

Julkisuuslaki ja
tiedonhallintalaki

PSI-direktiivi

Julkisuuslaki ja
tiedonhallintalaki

Julkisten yritysten
asiakirjoja koskeva
sääntely

Avoimen datan direktiivi

Tutkimusaineistoja
koskeva sääntely

Viranomaisia
koskeva uusi
sääntely

Vaihtoehto 1: Yleislainsäädännön laajentaminen

Julkisuuslaki ja tiedonhallintalaki

Julkisten yritysten
asiakirjoja koskeva
sääntely

Avoimen datan direktiivi

Tutkimusaineistoja
koskeva sääntely

Viranomaisia
koskeva uusi
sääntely

Vaihtoehto 2: Yleislainsäädännön päivittäminen ja uudet erityslait

Julkisuuslaki ja
tiedonhallintalaki

Laki eräiden
julkisten yritysten
tietojen
uudelleenkäytöstä

Avoimen datan direktiivi

Laki julkisin varoin
tuotettujen
tutkimusaineistojen
uudelleenkäytöstä

Viranomaisia
koskeva uusi
sääntely

Ensisijaisena direktiivin täytäntöönpano

- Valmistelussa oltiin valmiita tekemään kansallisesti direktiiviä pidemmälle menevää sääntelyä.
- Asiantuntijatyöryhmän työn pohjalta päädyttiin kuitenkin vähimmäistason edellyttämään sääntelyyn.
- Joiltain osin hallituksen esitys kuitenkin ylittää vähimmäistason.
- Kansallista vähimmäistason ylittävää sääntelyä ei heikennetä.

Soveltamisalat eivät ole helposti sovittavissa yhteen

- Direktiivin ”julkisen sektorin elimet”: Valtion viranomaiset, alue- tai paikallisviranomaiset, sekä julkisoikeudelliset laitokset.
- Julkisuuslain ja tiedonhallintalain soveltamisala on tätä laajempi ja tapauskohtaisempi.
- Julkisuuslakia ja tiedonhallintalakia esimerkiksi sovelletaan kulttuurilaitoksiin, joihin direktiiviä ei sellaisenaan sovelleta.
- Yleislakeja ei kuitenkaan haluttu alkaa pirstoa säännöskohtaisesti.

Julkisuuslaki ja tiedonhallintalaki

Laki eräiden
julkisten yritysten
tietojen
uudelleenkäytöstä

Avoimen datan direktiivi

Laki julkisin varoin
tuotettujen
tutkimusaineistojen
uudelleenkäytöstä

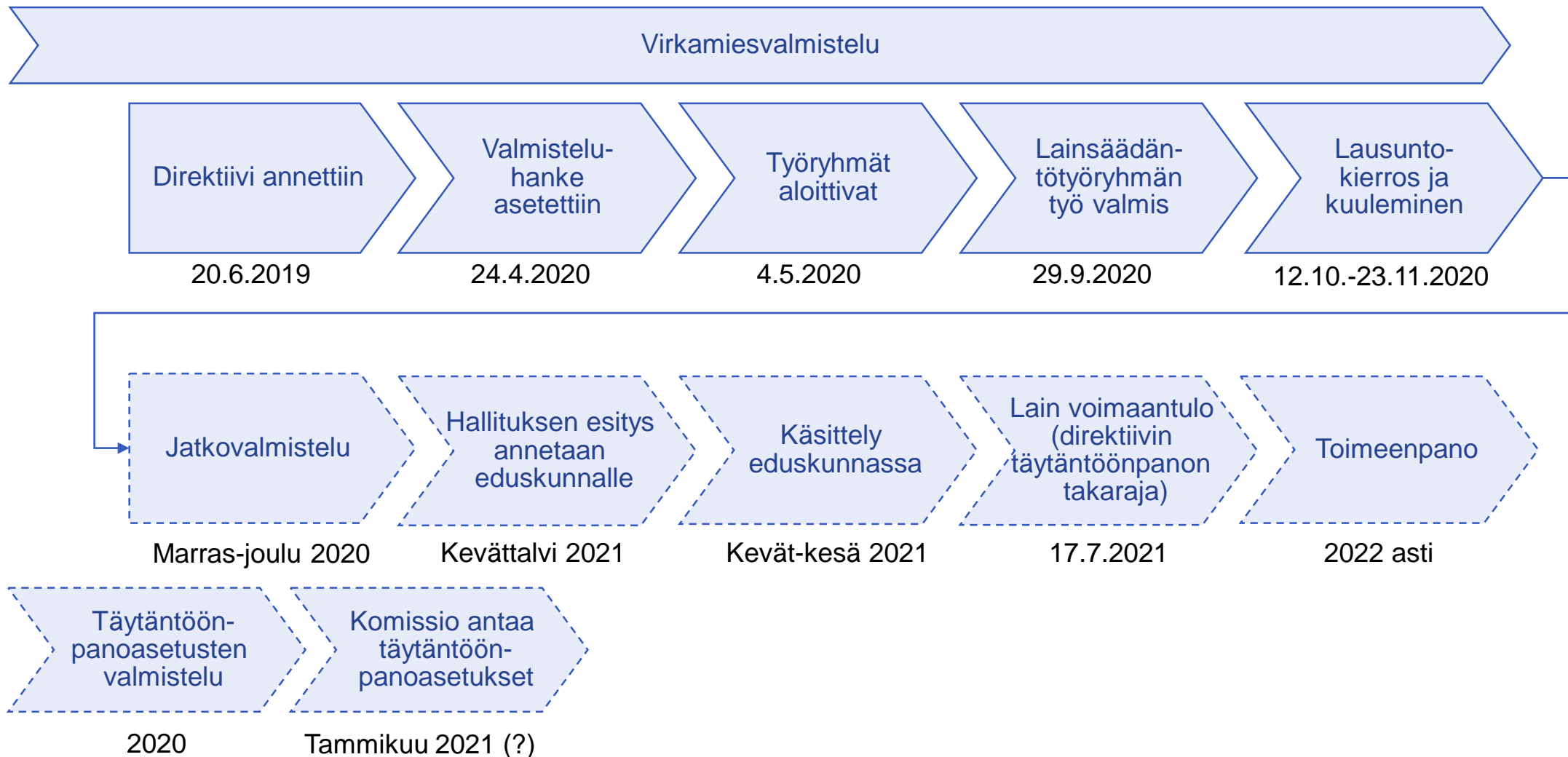
Viranomaisia
koskeva uusi
sääntely

Julkl ja TiHL soveltamisalassa olevat toimijat, jotka eivät ole direktiivin soveltamisalassa

Komission täytäntöönpanosäädökset

- Direktiivin nojalla komissio antaa
 - delegoituja säädöksiä, joilla määritellään arvokkaiden tietoineistojen teemaluokat, sekä
 - täytäntöönpanosäädöksiä, joilla tarkemmin määritellään arvokkaiden tietoineistojen teemaluokkiin kuuluvat asiakirjat, sekä asiakirjojen saatavuutta koskevat tarkemmat edellytykset.
- Delegoidut ja täytäntöönpanosäädökset eivät ole olleet käytettävissä valmistelun yhteydessä.
- Valmistelu on perustunut direktiivin I liitteessä mainittuihin teemaluokkiin.

Valmistelun aikataulu



Hallituksen esitys avoimen datan direktiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Miten täytäntöönpano muodostuu?

Muutetaan tiedonhallintalain 19 §:ää sekä lisätään uudet 24 a § ja 24 b §. Muutetaan julkisuuslain 16 §:ää ja 34 §:ää.

Säädetään laki julkisin varoin tuotettujen tutkimusaineistojen uudelleenkäytöstä.

Säädetään laki eräiden julkisten yritysten tietojen uudelleenkäytöstä.

Mahdollisesti myös sektorikohtaisia lakimuutoksia, jos muutoksella on kiinteä yhteys.

Muutokset tiedonhallintalakiin ja julkisuuslakiin



Tiedonhallintalain 19 § ja 24 a §, julkisuuslain 16 §: Dynaaminen data

- Tiedon on oltava saatavilla sähköisessä muodossa, heti keräämisen jälkeen teknisen rajapinnan avulla ja tarvittaessa useana kerralla ladattavana tiedostona, jos
 - Tieto on tiheästi tai reaaliaikaisesti päivittyvää, ja sisällöltään muuttuvaa tai nopeasti vanhenevaa.
 - Saajalla on oikeus saada ja käsitellä tietoja.
 - Tieto ei sisällä henkilötietoja.
- Lievennys rajapinnan edellytykseen, jos aiheuttaisi viranomaiselle kohtuutonta vaivaa taloudellisista tai teknisistä syistä.

Tiedonhallintalain 24 b § ja julkisuuslain 34.1 §: Arvokkaat tietoaineistot

- Arvokkaan tietoaineiston on oltava saatavilla koneluettavassa muodossa teknisten rajapintojen kautta ja tarvittaessa useana kerralla ladattavana tiedostona.
- Arvokkaista tietoaineistoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella komission täytäntöönpanosäädöksiin perustuen.
- Arvokkaiden tietoaineistojen on oltava saatavilla maksutta.
 - Mahdollinen kahden vuoden siirtymäaika
 - Maksuttomuus koskisi kaikkia julkisuuslain soveltamisalassa olevia viranomaisten julkisia asiakirjoja.

Tiedon luovuttaja	Tietoaineisto	Kustannukset, jotka voidaan periä	Direktiivin kohta	Kansallinen ratkaisu	Lainkohta (uusi sääntely kursivoitu)
Julkisen sektorin elin, jonka on tuotettava tuloja kattaakseen huomattavan osan julkisen tehtävänsä hoitamisesta aiheutuvista kustannuksista	Arvokkaat tietoaineistot	Maksuton	14 art. 1 kohta a alakohta	Ei erillistä sääntelyä	-
	Tutkimustieto	Maksuton	6 art. 6 kohta b alakohta	Ei erillistä sääntelyä	-
	Muu tieto	Kustannukset ja kohtuullinen tuotto	6 art. 4 kohta	Ei erillistä sääntelyä	-
Kirjastot, ml. korkeakoulujen kirjastot, museot ja arkistot	Arvokkaat tietoaineistot	Kustannukset, ml. säilyttämis- ja selvittämiskustannukset, ja kohtuullinen tuotto	6 art. 6 kohta a alakohta; 14 art. 4 kohta	Maksuton	<i>JulkL 34 § 1 mom. 6 kohta</i>
	Tutkimustieto	Maksuton	6 art. 6 kohta b alakohta	Maksuton	<i>Laki tutkimusaineistoista 3 § 2 mom.</i>
	Muu tieto	Kustannukset, ml. säilyttämis- ja selvittämiskustannukset, ja kohtuullinen tuotto	6 art. 5 kohta	Vain kustannukset (JulkL 34.1 § 1-5 k tapauksissa maksuton)	JulkL 34 § 1 mom. 1-5 kohdat, 2-4 mom.
Julkisen sektorin elin, muu kuin edellä	Arvokkaat tietoaineistot	Maksuton	14 art. 1 kohta a alakohta	Maksuton	<i>JulkL 34 § 1 mom. 6 kohta</i>
	Tutkimustieto	Maksuton	6 art. 6 kohta b alakohta	Maksuton	<i>Laki tutkimusaineistoista 3 § 2 mom.</i>
	Muu tieto	Marginaalikustannukset	6 art. 1 kohta	Vain kustannukset (JulkL 34.1 § 1-5 k tapauksissa maksuton)	JulkL 34 § 1 mom. 1-5 kohdat, 2-4 mom.

Laki eräiden julkisten yritysten tietojen uudelleenkäytöstä



Lain soveltamisala

- Julkisen yrityksen on toimittava jollain lain 1 §:ssä mainitulla toimialalla.
- Asiakirjan on liityttävä jollain 1 §:ssä mainitulla toimialalla olevan yleishyödyllisen palvelun tuottamiseen.
- Yritys sallii tai sen on sallittava asiakirjan uudelleenkäyttö.
- Kaikkien ehtojen on täytyttävä, jotta asiakirja olisi soveltamisalassa.

Lain 1 §:ssä mainitut toimialat

- Lain vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 6-9 §
 - Energiahuolto, vesihuolto, julkiset liikenteen palvelut, postipalvelut
- Palvelusopimusasetuksen (EY) 1370/2007 2 artiklassa tarkoitettut julkisen liikenteen harjoittajat
- Asetuksen (EY) 1008/2008 16 artiklassa tarkoitettut julkisen palvelun velvoitetta täyttävät lentoliikenteen harjoittajat
- Asetuksen (ETY) 3577/92 4 artiklassa tarkoitettut julkisen palvelun velvoitetta täyttävät laivanvarustajat

Mikä on yleishyödyllinen palvelu?

- Kyse on [EU-oikeudellisesta käsitteestä](#).
- Palvelu, johon ei pääasiassa sovelleta sisämarkkinoita koskevaa sääntelyä.
- Palvelun laadun ja saatavuuden turvaamiseksi voidaan asettaa julkisen palvelun velvoitteita.
- Jäsenvaltiolla on vapaus itse määritellä yleishyödyllinen palvelu.
- Palvelu on määriteltävä selvästi ja velvoitteen on perustuttava viranomaisen sitovaan päätökseen.
- Palvelun yleishyödyllisyys on siis arvioitava tapauskohtaisesti.

Yritysten asiakirjoja koskeva keskeinen sääntely

- Asiakirjojen on oltava saatavilla olemassa olevissa esitysmuodoissa ja kielitoisintoina.
- Asiakirjojen on oltava saatavilla sähköisenä ja koneluettavassa muodossa, jos tarkoituksenmukaista.
- Uudelleenkäytöstä perittäville maksuille säädetään katto.
- Uudelleenkäyttäjiä ei saa kohdella syrjivästi.
- Tiheästi päivittyvän tiedon ja arvokkaiden tietoaineistojen oltava saatavilla samoin ehdoin kuin viranomaisten kohdalla.
- Yksinoikeusjärjestelyjä rajoitetaan.

Tiedon luovuttaja	Tietoaineisto	Kustannukset, jotka voidaan periä	Direktiivin kohta	Kansallinen ratkaisu	Lainkohta (uusi sääntely kursivoitu)
Julkiset yritykset	Arvokkaat tietoaineistot	Maksuton	6 art. 6 kohta a alakohta	Maksuton	Laki yritysten tiedoista 7 § 3 mom.
	Tutkimustieto*	Maksuton	6 art. 6 kohta b alakohta	Maksuton	Laki tutkimusaineistoista 3 § 2 mom.
	Muu tieto	Kustannukset ja kohtuullinen tuotto	6 art. 4. kohta	Kustannukset ja kohtuullinen tuotto	Laki yritysten tiedoista 7 § 1-2 mom.

* Lähinnä teoreettinen, soveltuu jos julkinen yritys toimii julkisin varoin tuotetun tutkimusaineiston julkaisijana.

Laki julkisin varoin tuotettujen tutkimusaineistojen uudelleenkäytöstä



Lain soveltamisala ja kohde

- Tutkimusaineistot, jotka
 - on tuotettu julkisin varoin, myös osittain,
 - ovat digitaalisessa muodossa, ja jotka
 - on julkaistu.
- Laki velvoittaa tällaisen tutkimusaineiston julkaisijaa, eli tutkijaa, tutkimusta harjoittavaa organisaatiota tai tutkimusta rahoittavaa organisaatiota, joka on asettanut tutkimusaineiston julkisesti saataville tietovaraston kautta.

Tutkimusaineistoja koskeva keskeinen sääntely

- Asiakirjojen on oltava saatavilla olemassa olevissa esitysmuodoissa ja kielitoisintoina.
- Asiakirjojen on oltava saatavilla koneluettavassa muodossa, jos tarkoituksenmukaista.
- Uudelleenkäytön on oltava maksutonta.
- Uudelleenkäyttäjiä ei saa kohdella syrjivästi.
- Yksinoikeusjärjestelyjä rajoitetaan.

Kiitos!

**Seuraa
täytäntöönpanohanketta
[hankkeen sivuilla](#)**

Sähköposti: antti.helin@vm.fi
Twitter: [@AnttiHelin_](https://twitter.com/AnttiHelin_)

